

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Чорноморський національний університет імені Петра Могили
Інститут державного управління
Кафедра соціальної роботи, управління і педагогіки

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Перший проректор
Іщенко Ю.М.

“31” серпня 2021 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
СОЦІАЛІЗАЦІЯ ОСОБИСТОСТІ

Галузь знань: 28 – Публічне управління та адміністрування
для спеціальності: 281 – Публічне управління та адміністрування

Розробник

Сай Л. Ю.

Завідувач кафедри соціальної роботи,
управління і педагогіки

Палагнюк Ю. В.

Завідувач кафедри місцевого
самоврядування та регіонального
розвитку

Штирьов О. М.

Гарант освітньої програми

Штирьов О. М.

Директор ІДУ

Ємельянов В. М.

Начальник НМВ

Шкірчак С.І.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показника	Характеристика дисципліни
Найменування дисципліни	Соціалізація особистості
Галузь знань	28 – «Публічне управління та адміністрування»
Спеціальність	281 – «Публічне управління та адміністрування»
Спеціалізація (якщо є)	
Освітня програма	Адміністративний менеджмент
Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Статус дисципліни	Нормативна
Курс навчання	1-2
Навчальний рік	2021-2022
Номер(и) семестрів:	Денна форма 2-3 семестри
Загальна кількість кредитів ЄКТС/годин	7 кредитів / 210 годин
Структура курсу:	
лекції	33 год.
семінарські заняття	51 год.
самостійна робота	126 год.
Відсоток аудиторного навантаження	40%
Мова викладання	українська
Форма підсумкового контролю	іспит

Розділ 2. Мета, завдання та результати вивчення дисципліни

2.1. Місце навчальної дисципліни в освітній програмі

Сучасна система гуманітарної освіти передбачає набуття студентами цілісних знань про соціокультурний розвиток людства. У процесі свого становлення особистість успішно проходить різні стадії соціалізації, що допомагає їй стати частиною суспільства. Проте іноді із-за певних внутрішніх та зовнішніх факторів особи не можуть повністю пройти процес соціалізації та можуть потребувати ресоціалізації. Розуміння стадій, процесів та функцій соціалізації дозволяє створити цілісну картину взаємодії особистості з навколишньою дійсністю та запобігти появі проблем у цьому складному процесі.

Предметом соціалізації особистості є теоретичний аналіз теорії та підходів до шляхів взаємодії особи з навколишньою дійсністю та інтеграцією особи у суспільство.

Метою викладання навчальної дисципліни «Соціалізація особистості» є формування у студентів цілісного уявлення про соціалізацію особистості, етапи, фактори, вікові особливості, агенти соціалізації, теоретичні підходи та концепції.

Основними **завданнями** вивчення навчальної дисципліни «Соціалізація особистості» є:

- сформуванню у студентів уявлення про сутність і роль соціалізації;
- розкрити структуру, сутність, форми та методи соціалізації;
- охарактеризувати концепції процесу соціалізації та основи її стадій;
- розкрити сутність особливостей процесу соціалізації в залежності від віку та соціального оточення осіб;

Програма дисципліни відповідає вимогам освітньо-професійної програми та освітньо-кваліфікаційної характеристики щодо системи знань, вмінь та рівня їхньої сформованості, що має забезпечити набуття студентом кваліфікаційних характеристик та особистісно-професійних якостей.

Контроль за роботою студентів здійснюється шляхом здачі іспиту. Оцінювання самостійної роботи студентів проводиться відповідно до шкали оцінювання.

Розроблена програма відповідає освітній програмі «Публічне управління та адміністрування» та орієнтована на **формування компетентностей**:

Загальні компетентності (ЗК)	ЗК3	Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
	ЗК14	Знати та дотримуватись засад академічної доброчесності.
Фахові компетентності спеціальності (ФК)	ФК7	Вміння застосовувати інструменти менеджменту у сферах: державного і регіонального управління, соціального та політичного розвитку, публічних фінансів, комунікацій, конституційно-правових засад урядування, технологій управління людськими ресурсами, європейської співпраці

Програмні результати навчання (ПРН)	ПРН1	Використовувати базові знання з історичних, культурних, політичних, соціальних, економічних засад розвитку суспільства.
	ПРН5	Знати стандарти, принципи та норми діяльності у сфері публічного управління та адміністрування на національному рівні та рівні країн ЄС.
	ПРН10	Уміти відшукувати та узагальнювати інформацію, робити висновки і формулювати рекомендації в межах своєї компетенції.

2.2. Передумови для вивчення дисципліни

Курс «Соціалізація особистості» покликаний поглибити та систематизувати знання студентів з питань взаємодії людини із соціумом. Дана дисципліна спирається на знання отримані студентами у процесі загальної підготовки у закладах середньої освіти з таких предметів як «Історія України», «Всесвітня історія», «Економіка», «Правознавство», «Людина і світ», «Валеологія», «Суспільствознавство».

2.3. Очікувані результати навчання

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні **знати**:

- предмет, об'єкт та умови соціалізації;
- основні поняття і підходи, пов'язані із процесом соціалізації;
- складові та засоби процесу соціалізації;
- механізми і фактори процесу соціалізації особистості;
- основні методи соціалізації;
- специфіку впливу різних факторів соціалізації на становлення особистості.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні **вміти**:

- використовувати набуті теоретичні знання у практичній діяльності;
- розпізнавати та аналізувати проблеми, спричинені ускладненнями процесу соціалізації;
- створювати умови для успішної соціалізації особистості;
- знаходити шляхи подолання негативного впливу соціального середовища на особистість у процесі соціалізації.

Відповідно до освітньої програми «Публічне управління та адміністрування» очікувані **результати навчання** включають вміння:

ПРН1	Використовувати базові знання з історичних, культурних, політичних, соціальних, економічних засад розвитку суспільства.
ПРН5	Знати стандарти, принципи та норми діяльності у сфері публічного управління та адміністрування на національному рівні та рівні країн ЄС.
ПРН10	Уміти відшукувати та узагальнювати інформацію, робити висновки і формулювати рекомендації в межах своєї компетенції.

Розділ 3. Програма навчальної дисципліни

3.1 Денна форма навчання

	Теми	Лекції	Практичні (семинар.)	Самостійна робота
Змістовий модуль 1.				
1	Соціалізація	2	2	8
2	Теоретичні підходи до процесу соціалізації	2	4	8
3	Соціально-психологічні теорії особистості	4	4	8
4	Суспільство та соціальна структура	2	2	8
5	Соціальні групи	2	4	8
6	Культура як засіб соціалізації	2	2	8
7	Гендерна соціалізація особистості	2	4	8
8	Смерть у контексті соціалізації особистості	2	4	8
	Разом за змістовим модулем 1	18	26	64
Змістовий модуль 2.				
1	Агенти соціалізації: Сім'я	2	4	8
2	Агенти соціалізації: Однолітки	2	2	8
3	Агенти соціалізації: Заклади освіти	2	2	8
4	Агенти соціалізації: релігійній організації	2	4	8
5	Агенти соціалізації: Мас-медіа	2	4	8
6	Процес соціалізації та професійні цінності	2	4	8
7	Девіантна поведінка у процесі соціалізації	2	4	7
8	Ресоціалізація	1	1	7
	Разом за змістовим модулем 2	15	25	55
	Всього за курсом	33	51	126

Розділ 4. Зміст навчальної дисципліни

4.1. План лекцій

Теми	
Змістовний модуль 1	
1	Тема: Соціалізація: зміст та основні складові 1. Сутність процесу соціалізації, основні категорії та поняття 2. Мета і завдання соціалізації. 3. Форми та методи соціалізації 4. Соціалізація індивідів та її основні етапи.
2	Тема: Теоретичні підходи до процесу соціалізації 1. Основні чинники та канали соціалізації особистості. 2. Соціальна поведінка та фактори, що її формують. 3. Соціальний статус та соціальна роль людини, способи її набуття. 4. Конфлікти між набором та роллю.
3	Тема: Соціально-психологічні теорії особистості (I) 1. Поняття особистості. Основні ознаки особистості. 2. Співвідношення понять людина, індивід, особистість, індивідуальність. 3. Особистість як суб'єкт суспільних відносин. 4. Соціальна структура та типологія особистості.
4	Тема: Соціально-психологічні теорії особистості (II) 1. Концепція розвитку особистості Ж. Піаже. 2. Концепція розвитку особистості у психоаналізі. 3. Психоаналітична концепція розвитку особистості Е. Еріксона. 4. Основні закони розвитку дитини за Л. Виготським. 5. Вікова періодизація Д. Ельконіна та Д. Фельтштейна.
5	Тема: Суспільство та соціальна структура 1. Поняття соціальної структури суспільства. 2. Основні елементи соціальної структури: соціальні групи, соціальні інститути, соціальні організації, особистість. 3. Механізми взаємодії між структурними елементами суспільства. Ускладнення соціальної структури як чинник суспільного розвитку. 4. Основні напрямки структурних змін в сучасному українському суспільстві.
6	Тема: Соціальні групи у суспільстві 1. Соціальні спільноти, їх види і структура. 2. Соціальні групи. Основні характеристики соціальної групи. 3. Специфіка групової свідомості, поведінки і групової діяльності. 4. Особливості малої та великої соціальної групи. Референтна соціальна група.
7	Тема: Культура як засіб соціалізації 1. Культура: поняття та зміст, функції культури. 2. Форми культури та структурні елементи. 3. Типи культури, культурні форми та їх взаємодія. 4. Субкультура. Поняття субкультури. Функції субкультури.

8	Тема: Гендерна соціалізація особистості 1. Зміст понять «стать», «гендер» та «гендерна соціалізація». 2. Статова диференціація як механізм соціалізації. 3. Стативно-рольова та гендерна соціалізація особистості. 4. Гендер і сексуальність.
9	Тема: Смерть у контексті соціалізації особистості 1. Смерть як фізіологічне явище та медичне категорія. 2. Сучасні релігійні теорії сприйняття смерті (християнство, іслам, індуїзм, буддизм). 3. Сучасні теорії стадій сприйняття смерті. 4. Теорія Елізабет Кублер-Росс про сприйняття смерті.
Змістовний модуль 2	
1	Тема: Агенти соціалізації: сім'я 1. Сім'я як соціальний інститут, функції сім'ї. Функція дозвілля. 2. Зв'язок сім'ї з іншими соціальними інститутами, сферами суспільства. 3. Сім'я і шлюб. Типологія сімейних структур. 4. Прив'язаність за Д. Боулбі. Типи прив'язаності. Роль прив'язаності у процесі психо-фізіологічного розвитку дитини. 5. Соціальні ізоляція. Вплив соціальної ізоляції на особистість. Дослідження Гаррі Харлоу.
2	Тема: Агенти соціалізації: однолітки 1. Групи однолітків як агенти соціалізації. 2. Класифікація груп однолітків. 3. Міжособистісні відносини у групах однолітків. 4. Соціалізуючі функції групи однолітків.
3	Тема: Агенти соціалізації: заклади освіти 1. Заклади освіти як агенти соціалізації 2. Функції закладів освіти у процесі соціалізації 3. Шкільні правила та етичні кодекси 4. Особливості соціалізації у сучасній українській середній та вищій освіті
4	Тема: Агенти соціалізації: релігійні організації 1. Соціологічне поняття релігії. 2. Функції релігії як соціального інституту суспільства. 3. Релігійні організації та соціальна релігійна ситуація в сучасній Україні. 4. Тренди релігійних процесів в українському суспільстві.
5	Тема: Агенти соціалізації: мас-медіа 1. Загальне поняття про спілкування. Зміст спілкування між людьми. 2. Засоби масової комунікації, їх значення. Види засобів масової комунікації та соціальних медіа. 3. Функції масмедіа та соціальних медіа у суспільстві 4. Медіа соціалізація: поняття, основні характеристики
6	Тема: Процес соціалізації та професійні цінності 1. Цінності та ціннісні орієнтації: поняття, складники, шляхи формування. 2. Особливості ціннісного регулювання поведінки та діяльності. 3. Професійно значимі цінності для соціальних працівників та державних службовців 4. Роль етичних кодексів у професійній соціалізації державних службовців та соціальних працівників.

7	Тема: Девіантна поведінка та соціалізація 1. Соціальні норми як регулятори соціальної взаємодії. Поняття соціальної норми, її функції. Види норм.2. Соціальний контроль: поняття, структура, механізм. Види соціального контролю. Соціальні санкції.3. Девіантна поведінка. Основні наукові підходи до пояснення причин девіантної поведінки (біологічний, психологічний і соціологічний).4. Типологія девіантної поведінки.
8	Тема: Ресоціалізація 1. Поняття ресоціалізації та її функції2. Тотальні інституції. Поняття тотальних інституцій Е. Гофмана3. Основні етапи та особливості ресоціалізації4. Особливості процесів ресоціалізації в Україні

4.2. План практичних (семінарських, лабораторних, півгрупових) занять

Теми	
Змістовний модуль 1	
1	Тема: Соціалізація: зміст та основні складові 1. Сутність процесу соціалізації, основні категорії та поняття 2. Мета і завдання соціалізації. 3. Форми та методи соціалізації 4. Місце курсу в системі педагогічної освіти та його зв'язок з іншими навчальними дисциплінами.
2	Тема: Теоретичні підходи до процесу соціалізації (I) 1. Соціалізація індивідів та її основні етапи. 2. Співвідношення соціалізації та індивідуалізації особистості. 3. Структура процесу соціалізації. 4. Основні чинники та канали соціалізації особистості.
3	Тема: Теоретичні підходи до процесу соціалізації (II) 1. Соціалізаційний процес: етапи (початковий, вторинний), компоненти (освіта та виховання). 2. Соціальна поведінка та фактори, що її формують. 3. Соціальний статус та соціальна роль людини, способи її набуття. 4. Конфлікти між набором та роллю.
4	Тема: Соціально-психологічні теорії особистості (I) 1. Поняття особистості. Основні ознаки особистості. 2. Співвідношення понять людина, індивід, особистість, індивідуальність. 3. Особистість як суб'єкт суспільних відносин. 4. Соціальна структура та типологія особистості.
5	Тема: Соціально-психологічні теорії особистості (II) 1. Концепція розвитку особистості Ж. Піаже. 2. Концепція розвитку особистості у психоаналізі. 3. Психоаналітична концепція розвитку особистості Е. Еріксона. 4. Основні закони розвитку дитини за Л. Виготським. 5. Вікова періодизація Д. Ельконіна та Д. Фельтштейна.
6	Тема: Суспільство та соціальна структура (I) 1. Рольові функції особистості у процесі входження в суспільство. 2. Основні компоненти соціального життя: соціальні процеси, взаємодії, стосунки та зміни, соціальні спільноти та соціальні інститути, соціальне спілкування та контроль. 3. Основні особливості суспільства, проблема типології суспільств.
7	Тема: Соціальні групи у суспільстві (I) 1. Соціальні спільноти, їх види і структура. 2. Соціальні групи. Основні характеристики соціальної групи. 3. Специфіка групової свідомості, поведінки і групової діяльності.
8	Тема: Соціальні групи у суспільстві (II) 1. Особливості малої та великої соціальної групи. Референтна соціальна група. 2. Мала група як соціально-психологічний феномен. Фактори, що впливають на групову динаміку. Типи груп. 3. Стадійність розвитку малої групи: стадія формування; стадія

	психологічної напруги; стадія нормалізації взаємин; стадія діяльності.
9	Культура як засіб соціалізації 1. Культура. Поняття культури. 2. Форми культури та структурні елементи. 3. Соціальна функція культури 4. Типи культури, культурні форми та їх взаємодія.
10	Тема: Гендерна соціалізація особистості (I) 1. Зміст понять «стать», «гендер» та «гендерна соціалізація». 2. Статева диференціація як механізм соціалізації. 3. Статеворольова та гендерна соціалізація особистості
11	Тема: Гендерна соціалізація особистості (II) 1. Гендер і сексуальність. 2. Гендерне насильство 3. Гендерна соціалізація особистості в українському суспільстві
12	Тема: Смерть у контексті соціалізації особистості (I) 5. Смерть як фізіологічне явище та медичне категорія. 6. Сучасні релігійні теорії сприйняття смерті (християнство, іслам,). 7. Сучасні релігійні теорії сприйняття смерті (індуїзм, буддизм)
13	Тема: Смерть у контексті соціалізації особистості (II) 1. Сучасні теорії стадій сприйняття смерті. 2. Теорія Елізабет Кублер-Росс про сприйняття смерті. 3. Сприйняття смерті у сучасному українському суспільстві
Змістовний модуль 2	
14	Тема: Агенти соціалізації: сім'я (I) 1. Сім'я як соціальний інститут, функції сім'ї. Функція дозвілля. 2. Зв'язок сім'ї з іншими соціальними інститутами, сферами суспільства. 3. Сім'я і шлюб. Типологія сімейних структур. 4. Сім'я як мала соціальна група
15	Тема: Агенти соціалізації: сім'я (II) 1. Прив'язаність за Д. Боулбі. Типи прив'язаності. Роль прив'язаності у процесі психо-фізіологічного розвитку дитини. 2. Соціальні ізоляція. Вплив соціальної ізоляції на особистість. Дослідження Гаррі Харлоу. 3. Виховання дітей. Основні методи виховання у сім'ї. 4. Гендерна соціалізація дитини у сім'ї. Основні принципи. 5. Роль батька та матері у процесі виховання та соціалізації дитини.
16	Тема: Агенти соціалізації: однолітки 1. Групи однолітків як агенти соціалізації. 2. Класифікація груп однолітків. 3. Міжособистісні відносини у групах однолітків. 4. Соціалізуючі функції групи однолітків. 5. Група однолітків і відносно соціально контрольована соціалізація.
17	Тема: Агенти соціалізації: заклади освіти 1. Заклади освіти як агенти соціалізації 2. Функції закладів освіти у процесі соціалізації 3. Шкільні правила та етичні кодекси 4. Особливості сучасної української середньої та вищої освіти
18	Тема: Агенти соціалізації: релігійній організації (I) 1. Соціологічне поняття релігії. 2. Місце та роль релігії у суспільстві; 3. Функції релігії як соціального інституту суспільства.

19	Тема: Агенти соціалізації: релігійній організації (II) 1. Релігійні організації та соціальна релігійна ситуація в сучасній Україні. 2. Тренди релігійних процесів в українському суспільстві. 3. Вплив релігії на життя людей (смію, економіку, політику, освіту тощо).
20	Тема: Агенти соціалізації: мас-медіа (I) 1. Загальне поняття про спілкування. Зміст спілкування між людьми. 2. Засоби спілкування. Міжособистісна комунікація. 3. Засоби масової комунікації, їх значення. Види засобів масової комунікації.
21	Тема: Агенти соціалізації: мас-медіа (II) 1. Функції медіа у суспільстві 2. Медіа соціалізація: поняття, основні характеристики 3. Позитивні та негативні сторони медіа соціалізації.
22	Тема: Процес соціалізації та професійні цінності (I) 1. Ціннісні орієнтації і установки особистості 2. Особливості ціннісного регулювання поведінки та діяльності особистості 3. Професійно значимі цінності для соціальних працівників та державних службовців
23	Тема: Процес соціалізації та професійні цінності (II) 1. Методи регулювання етичної поведінки та діяльності соціальних працівників та державних службовців 2. Роль етичних кодексів у професійній соціалізації державних службовців та соціальних працівників. 3. Етичний кодекс спеціалістів із соціальної роботи України (структура, основні положення та принципи) / Етичний кодекс державних службовців в Україні (структура, основні положення та принципи).
24	Тема: Девіантна поведінка під час процесу соціалізації (I) 1. Соціальні норми як регулятори соціальної взаємодії. Поняття соціальної норми, її функції. Види норм. 2. Соціальний контроль: поняття, структура, механізм. 3. Види соціального контролю. Соціальні санкції.
25	Тема: Девіантна поведінка під час процесу соціалізації (II) 1. Девіантна поведінка. Ознаки та причини девіації та девіантної поведінки. 2. Основні наукові підходи до пояснення причин девіантної поведінки (біологічний, психологічний і соціологічний). 3. Типологія девіантної поведінки. 4. Способи корекції та профілактики девіантної поведінки
26	Тема: Ресоціалізація 1. Поняття ресоціалізації та її функції 2. Тотальні інституції 3. Поняття тотальних інституцій Е. Гофмана 4. Шляхи ресоціалізації особистості 5. Особливості процесів ресоціалізації в Україні

4.3. Завдання для самостійної роботи

Під час вивчення дисципліни студенти отримають бали за такі види робіт:

1. Підготовка до семінарських занять. Всього для студентів *денної форми*, навчальним планом у II семестрі передбачено 18 семінарських занять. Відповідь на 8 заняттях оцінюється максимум в 5 балів (за винятком першого заняття, яке буде вступне та останнього заняття, під час якого будуть підбиватись підсумки роботи за семестр) в результаті протягом семестру, студент має змогу отримати **40 балів**.

2. Підготовка до доповіді з презентацією. Студенти у парах готують презентацію на одну з тем поданих нижче згідно графіку презентацій. Тривалість презентації до 15 хв., де 10 хв. відводиться на презентацію та 5хв. на можливі запитання після неї. Презентація повинна містити завдання для перевірки знань слухачів.

Критерії оцінювання доповіді:

- Актуальна тема виступу – 2 б.
- Цікавий виклад теми для аудиторії – 4 б.
- Проведення інтерактивного завдання – 6 б.
- Логічність і послідовність викладення матеріалу – 4 б.
- Наявність презентаційних навичок – 4 б.

Всього: 20 балів.

Темати для робіт

1. Сутність процесу соціалізації, основні категорії та поняття.
2. Мета і завдання соціалізації.
3. Форми та методи соціалізації
4. Соціалізація індивідів та її основні етапи.
5. Структура процесу соціалізації.
6. Основні чинники та канали соціалізації особистості.
7. Соціалізаційний процес: етапи (початковий, вторинний), компоненти (освіта та виховання).
8. Соціальна поведінка та фактори, що її формують.
9. Соціальний статус та соціальна роль людини, способи її набуття.
10. Конфлікти між набором та роллю.
11. Поняття особистості. Основні ознаки особистості.
12. Стіввідношення понять людина, індивід, особистість, індивідуальність.
13. Особистість як суб'єкт суспільних відносин.
14. Соціальна структура та типологія особистості.
15. Концепція розвитку особистості Ж. Піаже.
16. Концепція розвитку особистості у психоаналізі.
17. Психоаналітична концепція розвитку особистості Е. Еріксона.
18. Основні закони розвитку дитини за Л. Виготським.
19. Вікова періодизація Д. Ельконіна та Д. Фельтштейна.
20. Рольові функції особистості у процесі входження в суспільство.
21. Основні компоненти соціального життя: соціальні процеси, взаємодії, стосунки та зміни, соціальні спільноти та соціальні інститути, соціальне спілкування та контроль.
22. Основні особливості суспільства, проблема типології суспільств.
23. Поняття соціальної структури суспільства.

24. Основні елементи соціальної структури: соціальні групи, соціальні інститути, соціальні організації, особистість.
25. Механізми взаємодії між структурними елементами суспільства. Ускладнення соціальної структури як чинник суспільного розвитку.
26. Соціальна стратифікація та соціальна мобільність.
27. Соціальна згуртованість, солідарність і відповідальність. Соціальні цінності.
28. Основні напрямки структурних змін в сучасному українському суспільстві.
29. Соціальні спільноти, їх види і структура.
30. Соціальні групи. Основні характеристики соціальної групи.
31. Специфіка групової свідомості, поведінки і групової діяльності.
32. Особливості малої та великої соціальної групи. Референтна соціальна група.
33. Мала група як соціально-психологічний феномен. Фактори, що впливають на групову динаміку. Типи груп.
34. Стадійність розвитку малої групи: стадія формування; стадія психологічної напруги; стадія нормалізації взаємин; стадія діяльності.
35. Соціологічні та психологічні критерії розвитку малої групи.
36. Конформізм, групове мислення та фасилітація у групах.
37. Лідерство у малих групах. Теорії лідерства: теорія рис, поведінкові та ситуаційні теорії лідерства.
38. Культура. Поняття культури.
39. Форми культури та структурні елементи.
40. Соціальна функція культури
41. Типи культури, культурні форми та їх взаємодія.
42. Субкультура. Поняття субкультури.
43. Шляхи появи субкультури. Функції субкультури. Види субкультур.
44. Молодіжні субкультури. Маргінальність. Контркультура.
45. Молодіжна субкультура в Україні
46. Роль високої культури та поп-культури (масової культури) в суспільстві.
47. Роль інновацій, винаходів та відкриттів у культурі
48. Роль культурного відставання та глобалізації у культурних змінах
49. Зміст понять «стать», «гендер» та «гендерна соціалізація».
50. Статева диференціація як механізм соціалізації.
51. Статеворольова та гендерна соціалізація особистості.
52. Гендер і сексуальність.
53. Гендерне насильство
54. Гендерна соціалізація особистості в українському суспільстві
55. Смерть як фізіологічне явище та медичне категорія.
56. Сучасні релігійні теорії сприйняття смерті (християнство, іслам,).
57. Сучасні релігійні теорії сприйняття смерті (індуїзм, буддизм)
58. Сучасні теорії стадій сприйняття смерті.
59. Теорія Елізабет Кублер-Росс про сприйняття смерті.
60. Сприйняття смерті у сучасному українському суспільстві

2. Підготовка письмової роботи за фільмом «Все освітлено»

Завдання за фільмом «Все освітлено» (анг. *Everything Is Illuminated*, дослівно «**Все освітлено**»). Фільм 2005 року. Потрібно переглянути фільм та надати розгорнуті письмові відповіді на запитання подані нижче:

1. Наведіть приклади з фільму таких понять як «культурний шок», «етноцентризм», «культурний релятивізм».
2. Наведіть приклади з фільму таких понять як «конформізм», «групове мислення» та «фасилітація».
3. Які субкультури зображені у фільмі? Опишіть їх риси та функції.
4. Як «культурне відставання» та глобалізація зображені у фільмі.
5. Яку роль у фільмі грає мова Алекса? Чому він так говорить? Проаналізуйте її значення у культурному аспекті.
6. Що шукає Джонатан в Україні та що він колекціонує? Чому?
7. Які культурні відмінності поєднують пари персонажів разом або тримають їх окремо?
8. Як ви розумієте назву фільму (Все ясно)? Що «ясно»?
9. Як зображена Україна у фільмі? Це образ негативний/позитивний/нейтральний?
10. Які стереотипні образи України є у фільмі? Як зображені українці у фільмі?
11. Які внутрішні українські соціальні проблеми зображує автор у фільмі?
12. Як Джонатан пояснює значення фрази «На всякий випадок» в кінці фільму і що пояснює жінка? Як ви розумієте цю фразу?
13. В чому проявляться відчуття «провини» у фільмі?
14. Чи вважаєте ви закінчення фільму сподіваним чи трагічним? Чому?
15. Як, на Вашу думку, змінилася культура України з того часу, який зображено у фільмі? Обґрунтуйте свою відповідь.

Вимоги до роботи

Шрифт: 12, інтервал – 1,5

Поля: 2мм з кожної сторони.

Титульну сторінку робити не потрібно.

Мова: українська

Список літератури та посилання у тексті повинні бути, якщо користуєтесь додатковою літературою.

Критерії оцінювання роботи

- Студент надає повну відповідь на запитання – 1б.
- Відповідь надає часткову відповідь на запитання – 0,5 б.
- Студент не надає відповіді на запитання – 0 б.

Всього: 15 балів.

Розробка тестових завдань (10 б)

Кожен студент розробляє тестове завдання (20 запитань) за однією з поданих нижче тем.

Критеріями оцінювання виступають: розроблене тестове питання 0,5 бали (0,5x20=10б.).

Теми для розробки тестових завдань:

1. Сутність процесу соціалізації, основні категорії та поняття
2. Теоретичні підходи до процесу соціалізації
3. Соціальний статус та соціальна роль людини, способи її набуття.
4. Соціально-психологічні теорії особистості
5. Соціальна згуртованість, солідарність і відповідальність.

6. Суспільство та соціальна структура
7. Соціальні групи
8. Мала група як соціально-психологічний феномен.
9. Конформізм, групове мислення та фасилітація у групах.
10. Культура як засіб соціалізації
11. Молодіжні субкультури. Маргінальність. Контркультура.
12. Гендерна соціалізація особистості
13. Гендер і сексуальність.
14. Смерть у контексті соціалізації особистості
15. Теорія Елізабет Кублер-Росс про сприйняття смерті.

III СЕМЕСТР

1. Підготовка до семінарських занять. Всього для студентів *денної форми*, навчальним планом передбачено 15 практичних занять. Передбачаються відповіді студента на 6 заняттях та оцінюється максимум в 5 балів. В результаті протягом семестру, студент має змогу отримати **30 балів**.

2. Підготовка відео-роботи.

Завдання для підготовки відео-роботи у парах за однією з тем поданих нижче.

1. Сформувати робочу групу
2. Потрібно обрати одне з запитань семінарського заняття (з наведених нижче) і у відео розкрити це питання. Відео може бути розроблено у форматі соціальної реклами.
3. Відео може бути з акторами, без акторів або у форматі анімації (мультфільм).
4. Відео не може бути колажем фотографії або з інтернету.
5. Питання у групі не повинні повторюватись (тобто одна група – одне питання – одне відео)
6. Тривалість відео - 1 хв. – 1:30 хв.
7. Знімати можна на телефон або фотоапарат, або інший зручний для вас спосіб.

Критерії оцінювання відео роботи:

- Відео відповідає вимогам до відео-роботи – 5 б.
- Розкрита обрана тема – 5 б.
- У роботі цікаво викладено матеріал – 5 б.
- У роботі аргументовано викладено матеріал – 5 б.

Всього: 20 б.

Теми для відео-робіт

1. Сім'я як соціальний інститут, функції сім'ї. Функція дозвілля.
2. Сім'я і шлюб. Типологія сімейних структур.
3. Прив'язаність за Д. Боулбі. Типи прив'язаності. Роль прив'язаності у процесі психо-фізіологічного розвитку дитини.
4. Соціальні ізоляція. Вплив соціальної ізоляції на особистість. Дослідження Гаррі Харлоу.
5. Гендерна соціалізація дитини у сім'ї. Основні принципи.

6. Роль батька та матері у процесі виховання та соціалізації дитини.
7. Групи однолітків як агенти соціалізації.
8. Класифікація груп однолітків.
9. Міжособистісні відносини у групах однолітків.
10. Соціалізуючі функції групи однолітків.
11. Заклади освіти як агенти соціалізації. Функції закладів освіти у процесі соціалізації
12. Особливості сучасної української середньої та вищої освіти
13. Місце та роль релігії у суспільстві. Функції релігії як соціального інституту суспільства.
14. Релігійні організації та соціальна релігійна ситуація в сучасній Україні.
15. Вплив релігії на життя людей (смію, економіку, політику, освіту тощо). Загальне поняття про спілкування. Зміст спілкування між людьми.
16. Засоби спілкування. Міжособистісна комунікація.
17. Засоби масової комунікації, їх значення. Види засобів масової комунікації. Функції медіа у суспільстві
18. Медіа соціалізація: поняття, основні характеристики
19. Позитивні та негативні сторони медіа соціалізації.
20. Функції Інстаграм та Фейсбук у суспільстві.
21. Вплив соціальних медіа на формування особистості: психологічні та соціальні аспекти.
22. Медіа та сприйняття дійсності (фактуальність, соціальний реалізм)
23. Маніпулювання засобами масової комунікації
24. Поняття позитивних (просоціальних) медіа. Основні характеристики позитивних медіа
25. Розважально-освітня теорія Моєра-Гуза
26. Особливості ціннісного регулювання поведінки та діяльності особистості
27. Професійно значимі цінності для соціальних працівників та державних службовців
28. Методи регулювання етичної поведінки та діяльності соціальних працівників та державних службовців
29. Роль етичних кодексів у професійній соціалізації державних службовців та соціальних працівників.
30. Соціальні норми як регулятори соціальної взаємодії. Поняття соціальної норми, її функції. Види норм.
31. Соціальний контроль: поняття, структура, механізм.
32. Види соціального контролю. Соціальні санкції.
33. Девіантна поведінка. Ознаки та причини девіації та девіантної поведінки.
34. Основні наукові підходи до пояснення причин девіантної поведінки (біологічний, психологічний і соціологічний).
35. Типологія девіантної поведінки.
36. Способи корекції та профілактики девіантної поведінки
37. Поняття ресоціалізації та її функції
38. Тотальні інституції. Поняття тотальних інституцій Е. Гофмана
39. Шляхи ресоціалізації особистості
40. Особливості процесів ресоціалізації в Україні

Завдання за фільмом «Заплати другому» (2000)

Проаналізувати фільм «Заплати другому» (2000) та відповісти на наступні запитання у письмовій формі.

1. Визначити, охарактеризувати та пояснити тип прив'язаності у Тревора.

2. Визначити, охарактеризувати та пояснити тип прив'язаності у Арлін.
3. Визначити, охарактеризувати та пояснити тип прив'язаності у Юджина.
4. Описати процес соціалізації та його основні етапи у Тревора згідно фільму.
5. На основі фільму:
 - a. Проаналізувати стосунки сімей (Арлін та Юджина) на предмет деформацій та визначити фактори можливої стабільності їх шлюбу;
 - b. задоволеність сімейним життям;
 - c. визначити основні методи виховання у сім'ї у Тревора та Арлін;
 - d. визначити та описати процес гендерної соціалізації Тревора у сім'ї Арлін;
 - e. описати роль батька у процесі виховання та соціалізації Тревора
 - f. описати роль матері у процесі виховання та соціалізації Тревора.

Критерії оцінювання роботи

Кожна відповідь на запитання оцінюється максимально в 1 б.

- Студент надає повну відповідь на запитання – 1б.
- Відповідь надає часткову відповідь на запитання – 0,5 б.
- Студент не надає відповіді на запитання – 0 б.

Всього: 10 балів.

4.4. Забезпечення освітнього процесу

Ноутбук з підключенням до мережі Інтернет та проектор.

Розділ 5. Підсумковий контроль

5.1. Питання для підготовки до іспиту

1. Сутність процесу соціалізації, основні категорії та поняття
2. Мета і завдання соціалізації. Форми та методи соціалізації
3. Основні чинники та канали соціалізації особистості.
4. Соціальна поведінка та фактори, що її формують.
5. Соціальний статус та соціальна роль людини, способи її набуття.
6. Конфлікти між набором та роллю.
7. Співвідношення понять людина, індивід, особистість, індивідуальність.
8. Концепція розвитку особистості Ж. Піаже.
9. Концепція розвитку особистості у психоаналізі.
10. Психоаналітична концепція розвитку особистості Е. Еріксона.
11. Основні закони розвитку дитини за Л. Виготським.
12. Вікова періодизація Д. Ельконіна та Д. Фельтштейна.
13. Рольові функції особистості у процесі входження в суспільство.
14. Основні компоненти соціального життя: соціальні процеси, взаємодії, стосунки та зміни, соціальні спільноти та соціальні інститути, соціальне спілкування та контроль.
15. Основні особливості суспільства, проблема типології суспільств.
16. Поняття соціальної структури суспільства.
17. Основні елементи соціальної структури: соціальні групи, соціальні інститути, соціальні організації, особистість.
18. Механізми взаємодії між структурними елементами суспільства. Ускладнення соціальної структури як чинник суспільного розвитку.
19. Соціальна стратифікація та соціальна мобільність.
20. Соціальна згуртованість, солідарність і відповідальність. Соціальні цінності.
21. Основні напрямки структурних змін в сучасному українському суспільстві.
22. Соціальні спільноти, їх види і структура.
23. Соціальні групи. Основні характеристики соціальної групи.
24. Специфіка групової свідомості, поведінки і групової діяльності.
25. Особливості малої та великої соціальної групи. Референтна соціальна група.
26. Мала група як соціально-психологічний феномен. Фактори, що впливають на групову динаміку. Типи груп.
27. Стадійність розвитку малої групи: стадія формування; стадія психологічної напруги; стадія нормалізації взаємин; стадія діяльності.
28. Соціологічні та психологічні критерії розвитку малої групи.
29. Конформізм, групове мислення та фасилітація у групах.
30. Лідерство у малих групах. Теорії лідерства: теорія рис, поведінкові та ситуаційні теорії лідерства.
31. Культура. Поняття культури. Форми культури та структурні елементи.
32. Функції культури
33. Типи культури, культурні форми та їх взаємодія.
34. Субкультура. Поняття субкультури. Шляхи появи субкультури.
35. Функції субкультури. Види субкультур.
36. Молодіжні субкультури. Маргінальність. Контркультура.
37. Молодіжна субкультура в Україні
38. Роль високої культури та поп-культури (масової культури) в суспільстві.
39. Роль культурного відставання та глобалізації у культурних змінах
40. Зміст понять «стать», «гендер» та «гендерна соціалізація».

41. Статеврольова та гендерна соціалізація особистості.
42. Гендер і сексуальність.
43. Гендерне насильство
44. Гендерна соціалізація особистості в українському суспільстві
45. Смерть як фізіологічне явище та медичне категорія.
46. Сучасні релігійні теорії сприйняття смерті (християнство, іслам).
47. Сучасні релігійні теорії сприйняття смерті (індуїзм, буддизм)
48. Сучасні теорії стадій сприйняття смерті.
49. Теорія Елізабет Кублер-Росс про сприйняття смерті.
50. Сприйняття смерті у сучасному українському суспільстві
51. Сім'я як соціальний інститут, функції сім'ї. Функція дозвілля.
52. Сім'я і шлюб. Типологія сімейних структур.
53. Прив'язаність за Д. Боулбі. Типи прив'язаності. Роль прив'язаності у процесі психофізіологічного розвитку дитини.
54. Соціальні ізоляція. Вплив соціальної ізоляції на особистість. Дослідження Гаррі Харлоу.
55. Гендерна соціалізація дитини у сім'ї. Основні принципи.
56. Роль батька та матері у процесі виховання та соціалізації дитини.
57. Групи однолітків як агенти соціалізації.
58. Класифікація груп однолітків.
59. Міжособистісні відносини у групах однолітків.
60. Соціалізуючі функції групи однолітків.
61. Заклади освіти як агенти соціалізації. Функції закладів освіти у процесі соціалізації
62. Особливості сучасної української середньої та вищої освіти
63. Місце та роль релігії у суспільстві. Функції релігії як соціального інституту суспільства.
64. Релігійні організації та соціальна релігійна ситуація в сучасній Україні.
65. Вплив релігії на життя людей (смію, економіку, політику, освіту тощо). Загальне поняття про спілкування. Зміст спілкування між людьми.
66. Засоби спілкування. Міжособистісна комунікація.
67. Засоби масової комунікації, їх значення. Види засобів масової комунікації. Функції медіа у суспільстві
68. Медіа соціалізація: поняття, основні характеристики
69. Позитивні та негативні сторони медіа соціалізації.
70. Функції Інстаграм та Фейсбук у суспільстві.
71. Вплив соціальних медіа на формування особистості: психологічні та соціальні аспекти.
72. Медіа та сприйняття дійсності (фактуальність, соціальний реалізм)
73. Маніпулювання засобами масової комунікації
74. Поняття позитивних (просоціальних) медіа. Основні характеристики позитивних медіа
75. Розважально-освітня теорія Моєра-Гуза
76. Ціннісні орієнтації і установки особистості
77. Особливості ціннісного регулювання поведінки та діяльності особистості
78. Професійно значимі цінності для соціальних працівників та державних службовців
79. Методи регулювання етичної поведінки та діяльності соціальних працівників та державних службовців
80. Роль етичних кодексів у професійній соціалізації державних службовців та соціальних працівників.
81. Соціальні норми як регулятори соціальної взаємодії. Поняття соціальної норми, її функції. Види норм.
82. Соціальний контроль: поняття, структура, механізм.

83. Види соціального контролю. Соціальні санкції.
84. Девіантна поведінка. Ознаки та причини девіації та девіантної поведінки.
85. Основні наукові підходи до пояснення причин девіантної поведінки (біологічний, психологічний і соціологічний).
86. Типологія девіантної поведінки.
87. Способи корекції та профілактики девіантної поведінки
88. Поняття ресоціалізації та її функції
89. Тотальні інституції. Поняття тотальних інституцій Е. Гофмана
90. Шляхи ресоціалізації особистості
91. Особливості процесів ресоціалізації в Україні.

5.2. Зразок «нульового» варіанту іспитового білету

ІСПИТОВИЙ БІЛЕТ № 0

Чорноморський національний університет ім. Петра Могили
Рівень вищої освіти – бакалавр
Галузь знань: 28 Публічне управління та адміністрування
Спеціальність: 281 Публічне управління та адміністрування

Навчальна дисципліна
СОЦІАЛІЗАЦІЯ ОСОБИСТОСТІ

Варіант №0

1. Соціальна поведінка та фактори, що її формують (14 балів).
2. Сучасні теорії стадій сприйняття смерті (13 балів)
3. Девіантна поведінка. Ознаки та причини девіації та девіантної поведінки (13 балів).

Затверджено на засіданні кафедри соціальної роботи, управління і педагогіки. Протокол №__ від «__» 20__ року.

Завідувач кафедри

Ю. В. Палагнюк

Екзаменатор

Л. Ю. Сай

Розділ 6. Критерії оцінювання та засоби діагностики результатів навчання

6.1. Система оцінювання роботи студентів

Контроль рівня засвоєння навчального матеріалу здійснюється шляхом перевірки знань студентів на заліку згідно розкладу сесії.

У відповідності до положення про систему рейтингової оцінки знань студентів при вивченні дисципліни «Соціалізація особистості» застосовується наступна система оцінювання роботи студентів.

6.1.1. Денна форма навчання

II семестр

№	Вид контролю	Максимальна кількість балів	Термін виконання
1.	Опитування та виступи на групових заняттях (передбачено 8 відповідей)	8 x 5 = 40	Протягом семестру
2.	Доповідь з презентацією	20	Останнє лекційне / семінарське заняття
3.	Письмова робота за фільмом	20	Протягом семестру
4.	Розробка тестових завдань	10	Протягом семестру
	Всього	100	

III семестр

№	Вид контролю	Максимальна кількість балів	Термін виконання
1.	Опитування та виступи на групових заняттях (передбачено 4 відповіді)	6 x 5 = 30	Протягом семестру
2.	Підготовка відео-роботи	20	Останнє лекційне / семінарське заняття
3.	Письмова робота за фільмом	10	Протягом семестру
4.	Іспит	40	Екзаменаційна сесія
	Всього	100	

6.2. Критерії оцінювання

6.2.1. Опитування та виступи на групових заняттях – форма контролю, яка дозволяє оцінити вміння студентів самостійно опрацювати матеріал та викладати його, відповідати на запитання викладача та колег. Максимальна оцінка за відповідь на семінарському занятті – 5 балів. Критеріями для оцінювання виступають:

Оцінка 5 балів ставиться у випадку:

- студент вільно володіє, визначеними програмою, знаннями й уміннями;
- правильно і в достатній кількості добирає необхідні для відповіді факти;
- висловлює власне ставлення до навчального матеріалу;
- відповідь чітка і завершена;
- мова добра.

Оцінка 4 балів ставиться у відповідності з попередніми вимогами, але:

- студент має незначні ускладнення при використанні визначених програмою знань і умінь;
- при доборі фактів припускається незначних помилок;
- власне ставлення студентом висловлюється, але в аргументації зустрічаються окремі неточності;
- мова добра.

Оцінка 2-3 бали ставиться в такому випадку:

- студент користується лише окремими знаннями й уміннями;
- порушує логіку викладу;
- відповідь недостатньо самостійна;
- аргументація слабка;
- є суттєві помилки в знанні фактичного матеріалу та висновках;
- мова спрощена.

Оцінка 0-1 бали ставиться в разі незнання більшої частини матеріалу, відсутності будь-якої логіки викладу, а саме:

- студент не володіє необхідними для здійснення завдання уміннями;
- головного фактичного матеріалу не знає.

6.2.2. Підготовка до доповіді з презентацією

Критеріями оцінювання виступають:

- Актуальна тема виступу – 2 б.
- Цікавий виклад теми для аудиторії – 3 б.
- Проведення інтерактивного завдання – 4 б.
- Логічність і послідовність викладення матеріалу – 3 б.
- Наявність презентаційних навичок – 3 б.

Всього: 20 балів.

6.2.3. Підготовка письмової роботи за фільмом

Критеріями оцінювання виступають:

- Студент надає повну (розгорнуту) відповідь на запитання – 1б.
- Відповідь надає часткову відповідь на запитання – 0,5 б.
- Студент не надає відповіді на запитання – 0 б.

Всього: 15-20 балів (кількість балів залежить від кількості запитань у завданні).

Підготовка відео-роботи

Критерії оцінювання відео-роботи:

- Відео відповідає вимогам до відео-роботи – 3 б.
- Розкрита обрана тема – 4 б.
- У роботі цікаво викладено матеріал – 4 б.
- У роботі аргументовано викладено матеріал – 4 б.

Всього: 20 б.

Розробка тестових завдань (15 б)

Критеріями оцінювання виступають: розроблене тестове питання 0,5 бала ($0,5 \times 20 = 10$ б.).

7. Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. Алексеєнко Т. Ф. Мотивація соціальної поведінки та механізми її формування / Т. Ф. Алексеєнко // Соціальна педагогіка: теорія і практика. – 2011. – № 4. – С. 4–9.
2. Белецька І. В. Теоретичні основи соціалізації підлітків за місцем проживання / І. В. Белецька // Соціальна педагогіка: теорія і практика. – 2012. – № 3. – С. 32–38.
3. Богданова Н. Проблема інформатизації і соціалізації освіти / Н. Богданова // Вища освіта України. – 2009. – № 2. – С. 83–89.
4. Бойко О. П. Партнерство школи, сім'ї та органів самоорганізації населення у справі соціалізації молоді / О. П. Бойко // Педагогіка і психологія. – 2005. – № 2. – С. 25–34
5. Корніяка, О.М., Психологія розвитку комунікативної компетентності на різних етапах професійного становлення особистості. Наукові записки, 2012. - с.210.
6. Косенко Ю.В. Основи теорії мовної комунікації. Навчальний посібник / Юрій Володимирович Косенко. – Суми: Сумський державний університет, 2011. – 187 с.
7. Мак-Квейл Теорія масової комунікації = Mass Communication Theory / Деніс Мак-Квейл ; переклали з англ. : О. Вольна, Г. Сташків ; [наук. ред. Н. Габор; ред. М. Прихода]. – 4-те вид. – Львів : Літопис, 2010. – 538 с.
8. Основи соціалізації особистості : навч. посіб / О.М. Любарська. – 2-ге вид, переробл і доповн. – К.: Ленвіт, 2012. – 238 с.
9. Основи соціалізації особистості : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Р. В. Зозуляк-Случик. – Івано-Франківськ : НАІР, 2015. – 218 с.
10. Основи соціалізації особистості : навч. посіб. для студентів ВНЗ / Т. М. Тюльпа ; Глухів. нац. пед. ун-т ім. Олександра Довженка. — Глухів (Сум. обл.): ГНПУ ім. О. Довженка, 2016. — 163 с. : іл.
11. . Сай Л.Ю., Сай Д.В. Формування усвідомленого ставлення до себе як базового елементу активної громадянської позиції молоді / Залучення молоді до розвитку громадянського суспільства: тренінговий посібник / Палагнюк Ю. В., Лушагіна Т. В., Акімова Т. Ю., Костєва Т. Б. та ін.; під заг. ред. проф. Ю. В. Палагнюк, Т. В. Лушагіної. – Миколаїв: Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2021. – 134 с.
12. Полторак Л.Ю. (2020). Досвід використання арт-терапевтичної методики “я в соціумі” як елементу соціально-педагогічної роботи із дітьми-сиротами. Вісник київського національного лінгвістичного університету. (32), с. 160-166 <https://doi.org/10.32589/2412-9283.32.2020.207769>
13. Полторак Л. Ю. Соціальна робота з різними групами клієнтів : методичні вказівки для спеціальності 231 «Соціальна робота» / Л. Ю. Полторак, Д. В. Сай. – Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2020. – 136 с. – (Методична серія ; вип. 303)

Додаткові:

1. Глазкова І. Я. Комунікативні бар'єри: сутність, причини появи, типологія. Гуманізація навчально-виховного процесу: зб. наук. праць.–Слов'янськ: СДПУ. 2011.- с.250-260
2. Селіванова О.О. Основи теорії мовної комунікації: Підручник / Олена Олександрівна Селіванова. – Черкаси: Чабаненко Ю.А., 2011. – 350 с
3. Bazarova, N. N. (2012). Public intimacy: Disclosure interpretation and social judgments on Facebook. *Journal of Communication*, 62, 815-832.
4. Fox, J. & Warber, K. M. (2013). Romantic relationship development in the age of Facebook: An exploratory study of emerging adults' perceptions, motives, and behaviors. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 16, 3-7.
5. Hook, D, B Franks, MW Bauer (2011) (eds) *The Social Psychology of Communication*, London, Palgrave